

معرفی کتاب

«سرگذشت مور» اثر «لیلالعلمی»
نخستین کاشف آمریکا؛ پلاک ۱۳۲
سیاه پوست

لیلالعلمی، نویسنده‌ای مراکش‌الصل است که پس از تحصیل در بریتانیا و آمریکا در دهه گذشته در آمریکا ۵ کتاب به چاپ رسانده است. «سرگذشت مور» چهارمین اثر او، نقطه عطف و اوج کارش و عامل به شهرت رسیدن او بوده است تا جایی که در سال ۲۰۱۵ در فهرست نامزدهای مدعی جایزه پولیتزر در بخش داستان و لیست برگزیده‌های سیال نیویورک تایمز قرار گرفت.

سرگذشت مور و یک داستان تاریخی جذاب، عامه‌پسند در عین حال شگفت‌انگیز است؛ داستانی با یک سیر کاشفانه و جادویی درباره کشف دنیا و قاره جدید. داستان از نگاه بردی مراکش‌الصل به نام استیلیکو روایت می‌شود که با همراهانش در سال ۱۵۲۷ به قصد کشور گشایی از اسپانیا به سوی قاره آمریکا حرکت می‌کنند. بلندپروازی آن‌ها تا جایی برایشان گران تمام می‌شود که از گروه ۶۰۰ نفره‌شان در نهایت فقط ۴ نفر باقی می‌مانند و بعد از ۷ سال به مکزیکوسیستی می‌رسند. این روایت بر پایه اسناد تاریخی برای آمده از گفته‌های ۳ نفر بازرگان نجات‌یافته واقعی است. اما نفر چهارم یعنی برده سیاه پوست مراکش‌الصل است که به عنوان اولین سیاه‌پوست کاشف آمریکا در اسناد تاریخی ذکر شده است. نویسنده که خود کتاری زبان‌شناسی دارد همین خلأ نبود اطلاعات تاریخی درباره برده را گرفته و بسط داده است. در عین حفظ کلیت ماجرا، مضامین و داستان‌های فرعی خوبی طرحی کرده، در جزئیات دست برده و روح فرهنگ عربی آن دوران را در یک واقع‌مربوطه به فرهنگ لاتین دمیده است. مردانی در جست‌وجوی طلا و افتخار که کارشان به نفع بر سر گرسنگی و بیماری و جنگ بر سر بقای کشتومها همراهان هادر عین کشف‌ندنیایی جدید تا بلور نیازها و غرایز انسانی بعضاً ناخوشایند در شرایط دشوار روی می‌شود. سرگذشت مور و نخستین کتابی است که از لیلالعلمی در ایران به چاپ می‌رسد و مریم مفتاح‌زاده آن را ترجمه و انتشارات علمی منتشر کرده است.

«تصادف شبانه» اثر پاتریک مودیانو
پرسه در پاریس مه گرفته

پاتریک مودیانو، نویسنده‌ای فرانسوی است که آثارش به‌عنوان کسب جایزه نوبل ادبیات در سال ۲۰۱۴ ترجمه و منتشر شد. داستان «تصادف شبانه» یکی از مهمترین، حرفه‌ای‌ترین و در عین حال سخت‌خوان‌ترین کتاب‌های مودیانو است که در سال ۲۰۰۳ نوشته شده است و جزو آثار متأخر وی در دوران بلوغ و اوج کارش محسوب می‌شود. پسری جوان و تنها که حتی اسم او را هم نمی‌دانیم، پس از تصادف با یک زن، در جست‌وجوی او در خیابان‌ها و محله‌های پاریس پرسه می‌زند. اگرچه تصویر دقیقی از زن در ذهن ندارد، اما مانند یک کارآگاه در نشانه‌ها راهی می‌گردد و گام به گام جلومی‌رود. پسر جوان در عین حال دائم با هویت و گذشته‌اش درگیر است و در ادامه داستان با آینده‌اش درگیر می‌شود. در واقع او در شهر و در زن گمشده‌اش در جست‌وجوی هویت خودش است. روایت در عین آن که در لحظه می‌گذرد، کمتر نشانی از زمان حال دارد و دائماً پرش‌های ذهن راوی مارا به عقب و جلومی‌برد. مونولوگ‌های راوی داستان، کوتاه و ساده، اما در عین حال بسیار عمیق و فلسفی هستند. فضای شهر و روایت داستان مانند ذهن شخصیت اصلی، دائم در حال خلسه است و گویی ساختار و فرم و مسیر به ظاهر روشنی ندارد. شب و سکوت شهر، فراموشی و توهم، گذشته، تنهایی، اختلافات با والدین، جنس مخالف و پوچ‌گرایی، مضامین و بین‌مایه‌های این داستان را تشکیل می‌دهند که در یک داستان کوتاه و در یک ذهن نسبتاً فاسد و بیمار روایت می‌شوند. در این داستان شهر پاریس و خیابان‌های مشهور و کافه‌های بی‌نظیرش به تصویر کشیده می‌شوند. تصادف شبانه را حسین سلیمانی نژاد ترجمه و نشر چشمه منتشر کرده است.

انحصاری بودن عنوان
کتاب بانویسنده یا مترجم
خاص از یک ناشر معین و
دارا بودن قیمت چاپ شده
روی جلد کتاب از جمله
پیش‌زمینه‌های امکان
فروش اینترنتی کتاب است

سوم آن که ناشر می‌تواند ضمن معرفی کتاب خود و ایجاد امکان خرید کتاب برای مشتری، نماینده خود و کتاب‌فروشی طرف قرارداد خود را به مشتری معرفی کرده تا در صورت تمایل، وی کتاب مورد نظر خود را از کتاب‌فروشی محلی خریداری کند. علاوه بر سایت‌های خاص ناشران، پر تال‌های جمعی عرضه کتاب با حضور ناشران متعدد و امکان خرید کتاب‌های ناشران با یک سبک خرید می‌توانند به مانند موارد مشابه خارجی، بسیار مؤثر و کارآمد باشند.

امکان تبلیغات وسیع در فضای مجازی و دادن تخفیف‌های ویژه توسط ناشران از مواردی است که می‌تواند کتاب را از سبک فاصله‌های اجتماعی گذرانده و به دست خوانندگان مشتاق در بند قرنطینه برساند.

باید توجه داشت این مسیر که قبلاً برای بسیاری از ناشران تجربه نشده، مانند هر کار و فعالیت جدیدی نیازمند تلاش مضاعف و اتخاذ تدابیر جدید و البته صبر و اصرار بر طی مسیر است.

آخرین نکته‌ای که لازم به یادآوری است، این که نیروهای متخصص و کارمندان با سابقه ناشران جزئی از سرمایه آن‌ها محسوب می‌شوند و ضمن آن که اصولاً درآمد مؤسسات انتشاراتی اقتضای استخدام کارمندان غیر متخصص و غیر حرفه‌ای را ندارد، حفظ نیروها و کارمندان با کیفیت برای گذر از دوران سخت موجود و ادامه فعالیت‌ها در بعد از این دوران، بسیار با اهمیت است. این شرایط بالاخره به پایان می‌رسد و ممکن است مؤسسات انتشاراتی مجبور باشند فشار مالی ناشی از پرداخت حقوق کارمندان را تحمل کنند ولی علاوه بر جنبه اخلاقی و مسئولیت اجتماعی، مصلحت و آینده‌نگری در آن نهفته است.

جلوگیری کودک
صنعت نشر در پسا کرونا

بدون تردید یکی از دلایل پایین بودن سرانه مطالعه، نداشتن فرصت و اوقات فراغت برای مطالعه و کتاب‌خوانی است که امروز به دلیل در خانه ماندن مردم و دور کاری کارمندان، این مانع تاحدودی برطرف شده و فرصت کافی برای مطالعه ایجاد شده است. البته فضای مجازی توانسته درصد زیادی از فرصت مطالعه مردم را اشغال کند، اما واضح است که کتاب جایگاه و اعتبار والای خود را دارد و متون کوتاه و پرانگیزه و نامعتبر در فضای مجازی نمی‌تواند جایگزین کتاب شود. پرسش این است که چگونه می‌توان از سد معضل عدم مراجعه مردم به ناشران و کتاب‌فروشان گذشت و از فرصت پیش آمده برای پر کردن اوقات فراغت مردم با مطالعه کتاب استفاده کرد؟

بدون تردید معضل موجود، حاصل وجود روش سنتی خرید و تهیه کتاب است که با عدم امکان مراجعه حضوری مخاطبان به وقوع پیوسته است. این معضل خطر جدی برای کسب و کارهایی مانند فروش کتاب است که با عدم حضور مشتری مختل می‌شود و علت آن منحصر در خطر ویروس و بیماری نیست، بلکه وقایع متعدد دیگری هم وجود دارند که می‌توانند این معضل را ایجاد کنند. بنابراین باید فکر اساسی کرد و از این معضل درس گرفت و برای مقابله با تهدیدهای دیگر آماده شد.

عرضه و فروش کتاب جدی‌ای از کتاب الکترونیک، باید بتواند با غلبه بر فاصله‌های اجتماعی و عدم مراجعه مشتریان انجام شود. طبعاً مهمترین و رایج‌ترین روش برای عرضه کتاب که در دنیا سابقه خوبی دارد، فروش کتاب فیزیکی توسط سبک‌تال‌ها، کانال‌ها و صفحات مجازی است. این اقدام نیازمند چند پیش‌زمینه است:

نخست آن که خوشبختانه کتاب از جمله کالاهایی است که قابلیت عرضه غیرمستقیم و از طریق اینترنت را دارد است. انحصاری بودن عنوان کتاب با نویسنده یا مترجم خاص از یک ناشر معین و دارا بودن قیمت چاپ شده روی جلد کتاب از جمله پیش‌زمینه‌های امکان فروش اینترنتی کتاب است. دوم آنکه امکان پرداخت وجه از طریق اینترنت و ارسال کتاب از طریق پست یا پیک وجود دارد.

کتاب دیگری هزینه می‌کنم؛ بنابراین این بر عهده رسانه‌هاست که کتاب‌های خوب را به مخاطبان خود معرفی کنند، پس می‌توانند موتور جریان نشر را به حرکت بیندازند. در این میان بسیاری راهکار برون‌رفت از وضعیت موجود را برگزاری نمایشگاه کتاب مجازی و فروش مجازی می‌دانند، اما برای آسیب‌شناسی و ارائه تدابیری برای خروج از این وضعیت بحرانی باید به تحلیل عوامل درونی و بیرونی پرداخت، زیرا عدم توجه به تمام جوانب به نتیجه مطلوب منتهی نخواهد شد.

معضل فروش کتاب در شرایط بحرانی کرونا که عموم مردم دغدغه زنده ماندن را دارند، معضلی جدی و اساسی است. البته جای امیدواری است که مطالعه و کتاب‌خواندن جزو کارها و مشغله‌هایی بود که افراد در دوره قرنطینه انجام داده و فرصت کافی برای آن داشتند.

قرنطینه پایان یافته است، اما ویروس کرونا همچنان داس مرگش را بر سر مردم جهان نگه داشته و سایه سنگینش موجب شده که مردم آن طور که باید و همچون گذشته به زندگی عادی بازنگردند. بنابراین همچنان عرضه کتاب با دو وضعیت متفاوت مواجه است، یکی عدم مراجعه مردم به کتابفروشی‌ها و

بدون تردید معضل فروش
نزفتن کتاب‌ها، حاصل
وجود روش سنتی خرید و
تهیه کتاب است که با عدم
امکان مراجعه حضوری
مخاطبان به وقوع پیوسته
است

انتشاراتی‌ها و دیگری استقبال از کتاب‌خوانی به دلیل تاحدودی فرصت داشتن در شرایط دور کاری، بنابراین سخت شدن عرضه و فروش کتاب در شرایط کنونی، می‌تواند هم معضل و هم فرصتی باشد که نتیجه آن بستگی به تدابیری دارد که ما اتخاذ می‌کنیم. در نتیجه اگر نتوانیم معضل عدم مراجعه و خرید حضوری مشتریان کتاب را حل کنیم، طبعاً از فرصت استقبال از کتاب‌خوانی در این دوران نیز نمی‌توانیم استفاده کنیم.

بسته‌های کتاب، تخفیف‌های ویژه و ارسال رایگان راه‌اندازی شده است. بیماری کرونا وضعیت اقتصادی کشور را تحت تأثیر و درآمد مردم را کاهش داده است. بنابراین در شرایط نامناسب اقتصادی، نخستین کالایی که از سبک‌خانواده حذف می‌شود، کتاب و قرنطینه و بسته شدن کتابخانه‌های عمومی و عدم مراجعه افراد به این مکان‌ها به طور تقریبی می‌توان بحرانی بودن وضعیت کتابخوانی را در یافت.

حدود ۹۰ درصد کاهش یافته است. اما الزاماً این موضوع ارتباط مستقیمی با میزان مطالعه ندارد؛ زیرا بخشی از کتابخوان‌ها از کتابخانه‌های عمومی یا کتاب‌های دیگر استفاده می‌کنند. بنابراین نمی‌توان میان این دو ارتباط منطقی برقرار کرد، اما با آغاز دوران قرنطینه و بسته شدن کتابخانه‌های عمومی و عدم مراجعه افراد به این مکان‌ها به طور تقریبی می‌توان بحرانی بودن وضعیت کتابخوانی را در یافت. **فروش اینترنتی کتاب در ایران** پیش از شیوع بیماری کرونا، فروش اینترنتی کتاب نیز دایر بود، اما فروش اینترنتی برای اهل کتاب، وقتی اولویت دارد که خوانندگان بپندند چه کتابی می‌خواهند؛ اهل کتاب کسانی هستند که به کتاب‌فروشی‌ها می‌روند، کتاب‌ها را لمس می‌کنند و درباره کتاب‌صاحب و در نهایت کتاب مورد نظر را انتخاب می‌کنند. روشن است که وضعیت فعلی و طرح‌های مختلفی که کتاب‌فروشی‌ها بر گزار می‌کنند، بر اثر کساد بازار و بسته بودن مغازه‌هاست. حال که خریدار نمی‌تواند حضوری برای خرید کتاب مراجعه کند، باید کتاب را در محل خریدار به او عرضه کرد؛ لذا انواع فروش‌های اینترنتی کتاب در قالب

افسانه فردان

با شیوع ویروس کرونا و آغاز قرنطینه‌های خودخواسته در تمام شهرهای ایران، دو پرسش و مسئله اساسی مطرح شد: یکی این که اکنون وضعیت فروش کتاب به کجا می‌رود؟ و دیگری این که آمار مطالعه به کجای جدول آمار و ارقام سرانه مطالعه خواهد رسید؟ نکته مهم دیگر این است که آیا اپیدمی ویروس کرونایی می‌تواند به نوعی به فرصت در تغییر سبک عملکرد کسب و کارهای حوزه نشر تبدیل شود؟ در این یادداشت تلاش می‌کنیم تا حد امکان به جنبه‌هایی از این شرایط بپردازیم و به پرسش‌ها پاسخ دهیم.

می‌دانیم که یکی از مؤلفه‌های سنجش میزان مطالعه و کتابخوانی در سطح جامعه، فروش کتاب است که با ورود ویروس کرونا به ایران از اوایل اسفندماه کاهش یافته؛ بنابراین نمی‌توان گفت که در این مدت سطح کتابخوانی در جامعه افزایش یا کاهش داشته است. آنچه مشخص است و می‌توان درباره آن سخن گفت، این است که به صورت میانگین میزان فروش کتاب در بازار

یادداشت

جایزه ادبی «واو» شانزدهمین رمان منتخب را شناخت

«تراژوم» رمان برگزیده و نشر افق برترین ناشر آثار متفاوت

آبان مصدق

جایزه ادبی «واو» رمان و داستان متفاوت را مدنظر قرار می‌دهد و هر ساله رمان‌هایی را که در تم و فرم و سبک متفاوتی نوشته می‌شوند، برمی‌گزیند. رمان برگزیده شانزدهمین جایزه ادبی واو، رمان تراژوم نوشته رویا دستغیب است که در نشر افق منتشر شده است. تراژوم رمانی به واقع متفاوت است. رویا دستغیب در تراژوم به سراغ موضوعی می‌رود، بنابراین راهی دشوار را برای رمان نویسی و آن هم برای خواننده ایرانی برمی‌گزیند و دست به تجربه در سبکی منحصر به فرد می‌زند که برای سلیقه سختگیرانه خواننده حرفه‌ای، نویدی در شیوه رمان نویسی است. تراژوم نام یک بیماری است و نویسنده آن رداستمایه تم اصلی رمانش قرار داده است. دختری که باز یگر تاتار است و مبتلا به این بیماری است، پس از جراحی‌های پیاپی، مرز جهان واقعی و خیال را درمی‌نورد و نوعی زایش غده-ای از آدم‌های گذشته است. او در بیماری و علاجه همچنان در مرز مرگ و زندگی، خواننده را با

خیالاتش همراه می‌کند. آدم‌های همراه او سر بازی مرده و نامیرا که باز مانده جنگ است و خرگوشی که در داستان زندگی سر بازی نقش دارد، اما تبدیل به غذای سربازان گرسنه جنگی می‌شود، مادر بزرگ و جوانی-اش که معشوق سرباز بوده و چون دختر باز یگر اتفاقاً باز یگر تاتار بوده و گویا اکنون پیری باز یگر است و دختر باز یگر جوانی است. بنابراین مادر بزرگ با یک دوربین که خواننده، داستان را از آن دنبال می‌کند و یک ساعت رومیزی، گذشته‌اش را به باز یگر می‌دهد تا از کابوس گذشته خودش خلاصی یابد. پرنده سیاه که آن هم در جنگ جانش را از دست داده، پسری که دلش می‌خواسته دلک شک شود و بعد ناگهان خودش کشی می‌کند و اکنون یا بسه قصه باز یگر گذاشته، مردمان کوه سرخ که از مرز شیشه‌ای تلویزیون عبور کرده‌اند و اکنون در کابوس‌های دختر باز یگر نقش بازی می‌کنند و پزشک جراح دختر باز یگر که آن قدر برای نجات باز یگر تلاش می‌کند و از جراحی‌های پی‌در پی خسته نمی‌شود که بالاخره خودش نیز به درون باز یگر راه می‌یابد و در نهایت راوی که تکه‌ای تیز و

رویا دستغیب

ناملموس در پشت لنز دوربین است و گهگاه اعلام موجودیت می‌کند و در تمام مدت با دوربین همراه است تا همه حوادث را چه خیال و چه واقعیت ثبت کند، زیرا تنها اوست که می‌تواند کاری کند که یک دوربین، حتی خیال را هم به تصویر بکشد. تراژوم نوعی رمان سفر زمان است که مرز زمان و مکان متعارف در آن گم می‌شود اما این جابه‌جایی زمان و مکان تنها مربوط به گذشته و حال است و زمان آینده به آن راهی ندارد. دانای کل در تراژوم دوربین یا همان من راوی که گاهی سر و کلاهش پیدا می‌شود و خطر روایت دانای کل سوم شخص ذهنیت مرکزی باز یگر را می‌شکند و گاه چشمی که چون غده‌ای بدخیم از شکم باز یگر در آورند و در واقع چشم سربازی است که درون باز یگر زندگی می‌کند، پشت لنز دوربین قرار می‌گیرد. سربازی که از جنگی در گذشته می‌آید و نه تنها از آن خلاصی پیدا نمی‌کند، بلکه در نهایت جنگ را به واقعیت زندگی دختر باز یگر می‌کشاند. تراژوم نگاهی فلسفی و هستی‌شناسانه به انسان و جهان دارد و قصد دارد واقعیت دهشتناک جهان را توصیف کند. در تراژوم، ترتیب زمانی وجود ندارد و عدم قطعیت در واقعیت و زمان و مکان، این رمان در زیر تعریف سبک سیلان ذهن قرار می‌دهد. روان پریشی دختر باز یگر از پس عوارض بیماری‌اش، جریان اصلی رمان را می‌سازد اما نویسنده بین واقعیت و خیال پل می‌زند و با پیشرفت داستان به خوبی با ماجراها گرهشایی می‌کند